

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : พิธีกรรมและระบบความเชื่อการล่าผีฟ้าในภาคอีสาน
 ชื่อผู้เขียน : นายยุทธภณท์ เตชะแก้ว
 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
 คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ดวงสา ประธานกรรมการ
 อาจารย์วิสุทธิ์ วานิช กรรมการ
 รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี พงศ์พิศ กรรมการ
 บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังพิธีกรรมการถ่ายทอดระบบความเชื่อผ่านพิธีกรรมที่ถ่ายทอดมาจากอดีต เพื่อการสรุปบทเรียนในการประยุกต์กับการพัฒนาชนบท การวิจัยนี้อาศัยข้อมูลจากเอกสารและการวิจัยสนาม ด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมและพิธีกรรมต่างๆ ของชุมชน การสัมภาษณ์ผู้รู้และชาวบ้าน ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้เป็นเวลา 1 ปี

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องผี เป็นอำนาจและกฎเกณฑ์ที่ทางสังคม ชุมชนนำมาจัดความสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในระดับครอบครัว เครือญาติและชุมชน อีกรวมทั้งจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ โดยนัยยะความเชื่อเรื่องผี เป็นอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคม อำนาจดังกล่าวยังส่งผลต่อการจัดองค์กรพื้นฐานทางสังคม อาทิเช่น ครอบครัวกับเครือญาติ และดำเนินการควบคุมทางด้านจิตวิญญาณ

กล่าวได้ว่า พิธีกรรมการล่าผีฟ้าเป็นกระบวนการทางชีวิต อาศัยสภาวะวิกฤตในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อซึ่งเป็นการเจ็บป่วยของบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม สรรสร้างพิธีกรรมเป็นเครื่องมือ มีหมอล่าผีฟ้าเป็นกลไก ในการนำอำนาจจากความเชื่อเรื่องผี มาควบคุมพฤติกรรมทางสังคมที่ยังลึกถึงการควบคุมทางด้านจิตวิญญาณ สามารถจัดระเบียบแบบแผนทางสังคม ให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานทางสังคม

ความเชื่อและพิธีกรรมเป็นหนึ่งในหลายปัจจัย ที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางสังคมที่สั่งสมมาท่ามกลางการดำเนินวิถีชีวิตของชาวบ้าน เป็นปัจจัยซึ่งนำมาสู่การสร้างกฎเกณฑ์ และบรรทัดฐาน เพื่อคุณภาพของการอยู่ร่วมกันในชุมชน เป็นพลวัตของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของชาวบ้าน ในท่ามกลางความสัมพันธ์ระหว่างคน สังคมและธรรมชาติ ภายใต้สภาพและเงื่อนไขที่เป็นจริงของชุมชน ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

Thesis Title : Rituals and Lam Phi Fa Belief System in Northeastern Thailand

Author : Mr. Yuttaphan Taechakaew

M.Ed. : Nonformal Education

Examining Committee :

Assist. Prof. Dr. Dusit Duangsa	Chairman
Lecturer Visuth Vanit	Member
Assoc. Prof. Dr. Seri Phongpit	Member

Abstract

This research aimed to study the existence of belief systems illustrating under the form of ritual practices transformed from the past and still being found in a good number of villages of north-eastern Thailand. The lessons learned from the practices could from the study be useful and applied to rural development processes. The research had been undertaken during a period of one year. Two main methods were used for collecting necessary data : documentary research and field studies.

The research found that the belief in "Phi" was the combination of moral power and rules used habitually by village communities as means to balance human relations; both in family life and in social life of people. Herein, relations were an interaction between man and nature. The studies concluded that such beliefs were represented as social power having influence on social and spiritual control in family as well as in social organizations.

The “Lam Phi Fa” ceremony was practiced generally at time of crisis in family and community. Ritually, the woman performer of ceremony known as “Mo Lam” would play the role of intermediary between people in difficulties and the powerful transcendence or “Phi Fa”. By this mediation, certain advises would be given through the performer in order to make people in difficulties accept the conditions of life or, in other cases, change their behaviors according to social norms of community.

The belief system of Lam Phi Pha and its ritual performance played an important role in socialization that exists through generations of people in north-eastern Thailand. It was one of the factors influencing their learning process; not only in terms of establishing social norms or rules, but also that of the state of balance or integration of individuals in community. The dynamic process which took place through the interaction of man, society, and natural circumstances under the reality and conditions of each community in each given moment.